Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

6 октомври 2015 година*

„Обжалване — Конкуренция — Държавни помощи — Помощи, предоставени от датските власти на държавно предприятие Danske Statsbaner (DSB) — Договори за обществена услуга, изразяваща се в железопътен превоз на пътници между Копенхаген (Дания) и Истад (Швеция) — Решение, с което помощта се обявява за съвместима с вътрешния пазар при определени условия — Прилагане на материалноправните норми във времето“

По дело C-303/13 P

с предмет жалба на основание член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз, подадена на 3 юни 2013 г.,

Европейска комисия, за която се явяват L. Armati и T. Maxian Rusche, в качеството на представители, със съдебен адрес в Люксембург,

жалбоподател,

като другите страни в производството са:

Jørgen Andersen, с местожителство в Балероп (Дания), за когото се явяват J. Rivas Andrés, G. van de Walle de Ghelcke и M. Nissen, адвокати,

жалбоподател в първоинстанционното производство,

подпомаган от:

Dansk Tog, установено в Копенхаген, за което се явяват J. Rivas Andrés, G. van de Walle de Ghelcke и M. Nissen, адвокати,

встъпила страна в производството по обжалване,

Кралство Дания, за което се явяват C. Thorning и V. Pasternak Jørgensen, в качеството на представители, подпомагани от R. Holdgaard, advokat,

Danske Statsbaner SV (DSB), установено в Копенхаген, за което се явява M. Honoré, advokat,

встъпили страни в първоинстанционното производство,

* Език на производството: английски.

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: V. Skouris, председател, K. Lenaerts, заместник-председател, A. Tizzano, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, председатели на състави, A. Rosas, Ал. Арабаджиев (докладчик), C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger, A. Prechal, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund и C. Lycourgos, съдии,

генерален адвокат: M. Wathelet,

секретар: C. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 10 март 2015 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 21 май 2015 г.,

постанови настоящото

Решение

1 С жалбата си Европейската комисията иска отмяна на решение на Общия съд на Европейския съюз Andersen/Комисия (T-92/11, EU:T:2013:143, наричано по-нататък „обжалваното съдебно решение“), с което той отменя частично Решение 2011/3/ЕС на Комисията от 24 февруари 2010 година относно договорите за обществена услуга за транспорт между датското Министерство на транспорта и „Danske statsbaner“ (държавна помощ C 41/08 (ex NN 35/08) (ОВ L 7, стр. 1, наричано по-нататък „спорното решение“).

2 С насрещните си жалби Danske Statsbaner SV (DSB) (наричано по-нататък „DSB“) и Кралство Дания също искат отмяна на обжалваното решение.

Правна уредба

Регламент (ЕИО) № 1191/69

3 Съгласно член 5 от Регламент (ЕИО) № 1191/69 на Съвета от 26 юни 1969 година относно действията на държавите членки по задължения, присъщи на концепцията за обществена услуга в железопътния, автомобилния и вътрешноводния транспорт (ОВ L 156, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 1, стр. 25), изменен с Регламент (ЕИО) № 1893/91 на Съвета от 20 юни 1991 г. (ОВ L 169, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 2, стр. 59, наричан по-нататък „Регламент № 1191/69“):

„1. Всяко задължение за експлоатиране или за превоз се разглежда като налагащо икономически неизгоди, когато намаляването на финансовата тежест, което би било възможно в резултат на цялостно или частично преустановяване на задължение по отношение на престация или група от престации, подчинени на това задължение, надвишава намаляването на приходите в резултат на това преустановяване.

[…]

2. Едно тарифно задължение се разглежда като водещо до икономически неизгоди, когато разликата между приходите от трафика, за който се прилага задължението, и финансовата тежест на такъв трафик е по-малка от разликата между приходите, които биха могли да бъдат реализирани от този трафик и съответната финансова тежест, ако дейността се извършва на търговска основа, като се отчитат както разходите за престациите, предмет на задължението, така и състоянието на пазара“.

4 Член 14, параграфи 1 и 2 от посочения регламент гласи:

„1. „Договор за обществена услуга“ е договор, сключен между компетентните органи на дадена държава членка и транспортното предприятие с цел на гражданите да бъдат осигурени адекватни транспортни услуги.

Договорът за обществена услуга може по-специално да обхваща:

— транспортни услуги, които да отговарят на определените стандарти за непрекъснатост, редовност, капацитет и качество,

— допълнителни транспортни услуги,

— транспортни услуги, по специални тарифи и условия, в частност за някои категории пътници или по определени маршрути,

— адаптиране на услугите към действащите изисквания.

2. Договорът за обществена [услуга], inter alia, включва следните точки:

а) характеристиките на услугата, особено стандартите за непрекъснатост, редовност, капацитет и качество;

б) цените на услугите, предмет на договора, които или се прибавят към тарифните приходи, или включват приходите, както и данни за финансовите отношения между двете страни;

в) правилата за изменение на договора, в частност, за да се вземат предвид непредвидени промени;

г) срокът на действие на договора;

д) санкциите при неизпълнение на договора“.

5 Член 17, параграф 2, първа алинея от споменатия регламент предвижда:

„Компенсацията, изплатена в съответствие с настоящия регламент, не подлежи на процедурата по предварително уведомление, залегнала в член 93, параграф 3 на Договора [за ЕИО]“.

Регламент (ЕО) № 1370/2007

6 Член 4, параграфи 1—3 от Регламент (ЕО) № 1370/2007 на Европейския парламент и Съвета от 23 октомври 2007 година относно обществените услуги за пътнически превоз с железопътен и автомобилен транспорт и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 1191/69 и (ЕИО) № 1107/70 на Съвета (ОВ L 315, стр. 1) предвижда по-специално:

„1. [Договорите] за [обществени] услуги и общите правила:

а) определят ясно задълженията за извършване на обществени услуги, с които операторът на обществени услуги трябва да се съобрази, и съответните географски райони;

б) установяват предварително, по обективен и прозрачен начин,

i) параметрите, въз основа на които се изчислява компенсацията, ако има такава, и

ii) естеството и обема на каквито и да било предоставени изключителни права,

така че да се предотврати свръхкомпенсиране. При [договори] за [обществени] услуги, възложени в съответствие с член 5, параграфи 2, 4, 5 и 6, тези параметри се определят така, че да не е възможно изплащането на компенсация да надвиши сумата, необходима за покриване на нетния финансов ефект върху направените разходи и реализираните приходи при изпълнение на задълженията за обществени услуги, като се отчитат приходите от тази дейност, които остават в оператора, и разумната печалба;

в) определят механизмите за разпределение на разходите, свързани с предоставянето на услугите. Тези разходи могат да включват по-специално разходите за персонал, енергия, инфраструктурни такси, поддръжка и ремонт на превозни средства за обществения транспорт, подвижен състав и инсталации, необходими за извършване на услугите за пътнически превоз, както и фиксирани разходи и подходяща възвръщаемост на капитала.

2. [Договорите] за [обществени] услуги и общите правила определят механизмите за разпределяне на приходите от продажба на билети, които или могат да останат в оператора на обществени услуги, или да бъдат изплатени на компетентния орган, или поделени между тях.

3. Срокът на [договорите] за [обществени] услуги е ограничен и не може да надвишава […] 15 години за пътническите превози с железопътен или друг вид релсов транспорт. […]“.

7 Член 5, параграфи 1, 3 и 6 от този регламент уточнява:

„1. [Договори] за [обществени] услуги се възлагат в съответствие с правилата, определени в настоящия регламент. […]

[…]

3. Всеки компетентен орган, който прибягва до трето лице, различно от вътрешен оператор, възлага [договори] за [обществени] услуги въз основа на конкурентна тръжна процедура, с изключение на случаите, посочени в параграфи […] и 6. Избраната за конкурентна тръжна процедура е открита за всички оператори, справедлива и спазва принципите на прозрачност и недопускане на дискриминация. След подаването на тръжни оферти и евентуален предварителен подбор процедурата може да включва провеждане на преговори, в съответствие с тези принципи, с цел определяне на най-подходящия начин за удовлетворяване на специфични или сложни изисквания.

[…]

6. Освен ако националното право не забранява това, компетентните органи могат да решат да възложат пряко [договори] за [обществени] услуги, когато последните се отнасят за железопътен транспорт, с изключение на друг вид релсов транспорт като метро или трамвай. Чрез дерогация от член 4, параграф 3 срокът на такива поръчки не може да надвишава 10 години […]“.

8 Член 6 от споменатия регламент гласи:

„1. Всяка компенсация, свързана с общо правило или [договор] за [обществени] услуги, се подчинява на разпоредбите на член 4, независимо от начина, по който е възложена поръчката. Всички компенсации, от какъвто и да е характер, във връзка с [договор] за [обществени] услуги, възложен[…] пряко в съответствие с член 5, параграфи […] или 6 или във връзка с общо правило, са съобразени също и с разпоредбите на приложението.

2. По писмено искане от страна на Комисията държавите членки ѝ предоставят, в срок от три месеца или по-дълъг срок, определен в искането, цялата информация, която Комисията смята за необходима, за да определи дали отпуснатата компенсация съответства на настоящия регламент“.

9 Член 8 от същия регламент, озаглавен „Преход“, гласи в параграфи 2 и 3:

„2. Без да се засягат разпоредбите в параграф 3, [договори] за [обществени] услуги в областта на железопътния и автомобилния транспорт се възлагат съгласно разпоредбите на член 5, считано от 3 декември 2019 г. През този преходен период държавите членки предприемат мерки за постепенното си привеждане в съответствие с член 5, с цел да се избегнат сериозни структурни проблеми, свързани по-специално с транспортния капацитет.

До шест месеца след изтичане на първата половина от преходния период държавите членки предоставят на Комисията доклад за осъществения напредък, като подчертават постепенното възлагане на [договори] за [обществени] услуги в съответствие с член 5. Въз основа на докладите за осъществения напредък на държавите членки Комисията може да предложи подходящи мерки, адресирани към държавите членки.

3. За прилагането на параграф 2 не се вземат предвид [договори] за [обществени] услуги, възложени според общностното и националното право:

а) преди 26 юли 2000 г. въз основа на справедлива конкурентна тръжна процедура;

б) преди 26 юли 2000 г. въз основа на процедура, различна от справедлива конкурентна тръжна процедура;

в) след 26 юли 2000 г. и преди 3 декември 2009 г. въз основа на справедлива конкурентна тръжна процедура;

г) след 26 юли 2000 г. и преди 3 декември 2009 г. въз основа на процедура, различна от справедлива конкурентна тръжна процедура.

Договорите, посочени в буква а), могат да останат в сила до изтичане на срока им. Договорите, посочени в букви б) и в), могат да останат в сила до изтичане на срока им, но за срок не по-дълъг от 30 години. Договорите, посочени в буква г), могат да останат в сила до изтичане на срока им, при условие че имат ограничен срок, сравним с посочените в член 4 срокове.

[Договорите] за [обществени] услуги могат да останат в сила до изтичане на срока им в случаите, когато прекратяването им би довело до прекомерни правни или икономически последици, и при условие че Комисията е дала одобрението си“.

10 Съгласно член 9, параграф 1 от Регламент № 1370/2007:

„Компенсацията за обществени услуги за извършването на [обществени] услуги за пътнически превоз или за съобразяване с установени чрез общи правила тарифни задължения, която се изплаща в съответствие с настоящия регламент, е съвместима с общия пазар. Тази компенсация е освободена от изискването за предварително нотифициране, установено в член 88, параграф 3 [ЕО]“.

11 Съгласно член 10, параграф 1 от този регламент:

„Регламент […] № 1191/69 се отменя. […]“.

12 В съответствие с член 12 от него Регламент (ЕО) № 1370/2007 влиза в сила на 3 декември 2009 г.

Обстоятелства, предхождащи спора

13 Г-н Andersen осъществява дейност под търговско наименование Gråhundbus v/Jørgen Andersen с предмет автобусни транспортни услуги в Дания и в чужбина. По-конкретно той осигурява транспорт между Копенхаген (Дания) и Истад (Швеция). От Истад по воден път се стига до остров Борнхолм (Дания).

14 Дружество DSB е традиционният железопътен оператор в Дания. Към момента на възникване на разглежданите обстоятелства дружеството е собственост изцяло на датската държава и предоставя само услуги за пътнически превоз с железопътен транспорт и свързани с него услуги.

15 След премахването на монопола на DSB на 1 януари 2000 г. в Дания съществуват два режима за предоставяне на услуги за пътнически превоз с железопътен транспорт, а именно свободен трафик, осъществяван на пазарен принцип, и трафик по обществена услуга, уреден на базата на договори за обществена услуга, в които може да се предвиди плащането на компенсации за обслужваните връзки.

16 През периода от 2000 г. до 2004 г. DSB получава договор за обществена услуга за превоз по главните и регионалните линии. От 15 декември 2002 г. този договор включва връзката между Копенхаген и Истад, която преди това е била в режим на свободен трафик.

17 През периода от 2005 г. до 2014 г. DSB получава нов договор за обществена услуга за превоз по главните и регионалните линии, за международните връзки с Германия, както и за връзката между Копенхаген и Истад.

18 В резултат на две жалби срещу договорите за обществена услуга, получени от DSB, сред които е и подадената от г-н Andersen, на 10 септември 2008 г. Комисията взема решение да открие официалната процедура по разследване, предвидена в член 88, параграф 2 ЕО (наричано

по-нататък „решението за откриване на процедурата“). В резултат на тази процедура на 24 февруари 2010 г. тя приема спорното решение, членове 1—3 от разпоредителната част на което гласят следното:

„Член 1

Договорите за обществени услуги за транспорт, сключени между датското Министерство на транспорта и [DSB], представляват държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от [ДФЕС].

Тази държавна помощ е съвместима с вътрешния пазар в съответствие с член 93 от ДФЕС, при условие че са спазени разпоредбите на членове 2 и 3 от настоящото решение.

Член 2

Във всички текущи договори за обществена услуга, сключени с [DSB], Дания въвежда описания в съображения 222—240 и 356 от настоящото решение механизъм за възстановяване, чиито основни характеристики са следните:

— Адаптиране на договорните плащания в края на финансовата година с определяне на брутно намаление на компенсацията, изчислено въз основа на следното уравнение:

  общи приходи – разумна печалба – общи разходи = брутно намаление

— Адаптиране на брутното намаление на компенсацията в зависимост от подобрената ефективност и повишеното качество на услугата въз основа на уравнение, включващо следните параметри:

  механизъм за възстановяване = брутно намаление – корекции (разходи Δ. + пътник-км Δ) = нетно намаление

  — разходи Δ: намаление на разходите (за пътник-километър) по отношение на средната стойност за последните четири години, изчислено по следния начин: разлика в разходите на пътник-километър (в проценти) спрямо средните разходи за последните четири години, умножена по база на общите разходи; и

  — пътник-км Δ: увеличение на броя на превозените пътници, измерено в пътник-километри (0,80 [датски крони (DKK)] на пътник-километър);

  — общите намаления, свързани с подобрени резултати, не могат да надвишат брутното намаление за дадена година. Следователно нетното намаление е между нула и брутното намаление.

— Въвеждане на горна граница на механизма за възстановяване, гарантираща разумно ниво на печалбата, чрез прилагане на следните формула и характеристики:

  разумна печалба (6 %) + корекции (разходи Δ. + пътник-км Δ)/собствени капитали < 12 %

  — В изчислението се вземат предвид само собствените капитали, съответстващи на дейността на DSB в рамките на обществената услуга.

  — Горната граница на разумната печалба се определя като възвръщаемост на собствените капитали от 12 %, без да надвишава средно 10 % за тригодишен период.

Член 3

Евентуалните компенсации, дължими на DSB от страна на предприятието Ansaldo Breda заради закъснелите доставки на подвижен състав, трябва да бъдат върнати на датската държава“.

Производството пред Общия съд и обжалваното съдебно решение

19 На 18 февруари 2011 г. г-н Andersen подава в секретариата на Общия съд жалба, с която иска отмяна на член 1, втора алинея от спорното решение.

20 С молби, внесени в секретариата на Общия съд на 23 май 2011 г., Кралство Дания и DSB са пожелали да встъпят в производството в подкрепа на исканията на Комисията. С определение от 22 юни 2011 г. председателят на пети състав на Общия съд допуска встъпването.

21 В подкрепа на жалбата си г-н Andersen изтъква три твърдения, последното от които, че като е приложила към фактите по делото Регламент № 1370/2007, а не Регламент № 1191/69, Комисията е допуснала грешка при прилагане на правото.

22 Общият съд приема посоченото трето твърдение и поради това отменя член 1, втора алинея от спорното решение.

23 В това отношение, след като в точка 40 от обжалваното съдебно решение е припомнил, че в областта на помощите, изплатени в отсъствието на предварително уведомление, се прилагат действащите към момента на изплащането им правила, в точки 46 и 48 от него Общият съд е приел, че в настоящия случай е трябвало съвместимостта с вътрешния пазар на разглежданите помощи да се прецени с оглед на действащите към момента на изплащането им материалноправни норми, а именно на Регламент № 1191/69, а с извършването на преценка с оглед на Регламент № 1370/2007 Комисията е допуснала грешка при прилагане на правото.

Производството пред Съда и исканията на страните

24 С молба, внесена в секретариата на Съда на 30 септември 2013 г., Dansk Tog — установено в Копенхаген сдружение по датското право, иска на основание член 40, втора алинея от Статута на Съда на Европейския съюз да бъде допуснато да встъпи по делото в подкрепа на исканията на г-н Andersen. С определение от 3 април 2014 г. председателят на Съда уважава искането.

25 Комисията — с жалбата си до Съда, и DSB — с насрещната си жалба, искат от него:

— главно, да отмени обжалваното съдебно решение, да отхвърли искането за отмяна на спорното решение и да осъди г-н Andersen да заплати съдебните разноски,

— при условията на евентуалност, да обяви за неоснователно третото твърдение, отправено в първоинстанционното производство, да върне делото за разглеждане от Общия съд и да не се произнася по съдебните разноски.

26 С насрещната си жалба Кралство Дания иска от Съда:

— да отмени обжалваното съдебно решение и

— да установи, че неправилното прилагане на Регламент № 1370/2007 от страна на Комисията не обосновава отмяна на спорното решение.

27 Г-н Andersen иска от Съда:

— главно, да отхвърли жалбата и насрещните жалби, както и да осъди Комисията, а също DSB и Кралство Дания да заплатят съдебните разноски, направени съответно по повод на жалбата и на техните насрещни жалби,

— при условията на евентуалност — да върне делото за разглеждане от Общия съд.

28 Dansk Tog иска от Съда:

— главно, да отхвърли жалбата и насрещните жалби,

— при условията на евентуалност — да върне делото за разглеждане от Общия съд,

— да осъди Комисията, DSB и Кралство Дания да заплатят направените от него съдебни разноски.

По искането за възобновяване на устната фаза на производството

29 Устната фаза на производството е приключила на 21 май 2015 г. след представянето на заключение от генералния адвокат.

30 С писмо от 10 юли 2015 г., постъпило в Съда същия ден, DSB е поискало възобновяване на устната фаза на производството.

31 В подкрепа на това искане DSB сочи, че заключението на генералния адвокат се основава на правни съображения, във връзка с които на страните в производството не са били предоставени достатъчно възможности да представят своите становища.

32 В това отношение следва да се припомни, от една страна, че в съответствие с член 83 от своя процедурен правилник Съдът може във всеки един момент, след изслушване на генералния адвокат, да постанови възобновяване на устната фаза на производството, по-специално когато счита, че делото не е напълно изяснено или трябва да се реши въз основа на довод, който не е бил обсъден от страните или заинтересованите субекти по член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз (решение Commerz Nederland, C-242/13, EU:C:2014:2224, т. 26).

33 От друга страна, по силата на член 252, втора алинея ДФЕС ролята на генералния адвокат е да представя публично, при пълна безпристрастност и независимост, мотивирани заключения по делата, за които съгласно Статута на Съда на Европейския съюз се изисква неговото произнасяне. Съдът не е обвързан нито от заключението на генералния адвокат, нито от мотивите, въз основа на които той стига до него (решение Комисия и др./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P и C-595/10 P, EU:C:2013:518, т. 57).

34 В настоящия случай, след като изслуша генералния адвокат, Съдът смята, че делото е достатъчно изяснено, за да може да се произнесе по него, и че то няма нужда да се решава въз основа на доводи, които страните не са обсъдили. При това положение искането за възобновяване на устната фаза на производството не следва да се уважи.

По основната жалба

Доводи на страните

35 В подкрепа на жалбата си Комисията изтъква едно-единствено твърдение, а именно че като я е упрекнал в прилагането с обратна сила на Регламент № 1370/2007 към обстоятелствата по делото, Общият съд е нарушил член 108, параграфи 2 и 3 ДФЕС, член 288 ДФЕС и член 297, параграф 1 ДФЕС.

36 Комисията отбелязва, че съгласно постоянната практика на Съда, от една страна, новата норма се прилага незабавно спрямо бъдещите последици на положение, създадено при действието на предходната норма, и от друга страна, че за да се гарантират принципите на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания, материалноправните норми на Съюза следва да се тълкуват в смисъл, че се отнасят до заварени при влизането им в сила положения само доколкото от формулировката, предназначението или структурата им ясно произтича, че трябва да им бъде придадено именно такова действие.

37 Комисията отбелязва, че прилагане с обратна сила на новата норма е налице само във втората хипотеза, поради което приема, че решаващият по делото въпрос е дали е налице неправомерна помощ, попадаща в едната или в другата хипотеза.

38 Комисията уточнява, че в решение Комисия/Freistaat Sachsen (C-334/07 P, EU:C:2008:709) Съдът е постановил, че тя може да прилага нови правни норми във връзка с всеки проект за помощ, включително в случаите на уведомление, предхождащо влизането на новата норма в сила.

39 В точки 51 и 52 от това решение Съдът приел, че нормите, принципите и критериите за преценка на съвместимостта на държавните помощи, които са в сила към момента на приемане на решението на Комисията относно съвместимостта, по принцип могат да се считат за по-приспособени към конкурентната среда и че задължението за уведомление относно проектите за помощ е само процедурно, поради което с уведомлението не може да се определя правният режим, приложим за помощите, които са негов предмет.

40 Поради това в точка 53 от посоченото решение Съдът постановил, че уведомлението от държава членка за дадена помощ не създава окончателно установено положение, което би изисквало Комисията да се произнесе по отношение на съвместимостта ѝ с вътрешния пазар, като приложи действащите към момента на уведомление норми.

41 Комисията добавя, че в решение Diputación Foral de Vizcaya и др./Комисия (C-465/09 P—C-470/09 P, EU:C:2011:372, т. 125 и 128) Съдът е отбелязал, най-напред, че прилагането на новите норми във връзка с неправомерна помощ не се отнася към заварено, а представлява висящо положение, по-нататък, че ефективното прилагане на политиката в областта на конкуренцията изисква Комисията да има възможност във всеки момент да адаптира преценката си към нуждите на тази политика, и накрая, че държава членка, която не е уведомила Комисията относно схема за помощи, не може основателно да очаква тази схема да бъде преценена с оглед на приложимите към момента на приемането ѝ норми.

42 Според Комисията в точка 55 от обжалваното съдебно решение Общият съд разграничил неправилно настоящото дело от делото, по което е постановено решение Diputación Foral de Vizcaya и др./Комисия (C-465/09 P—C-470/09 P, EU:C:2011:372). Макар това решение да се отнасяло до законосъобразността на преходни правила, предвидени в приети от Комисията насоки, мотивите на Съда били с по-широк обхват и по аргумент за по-силното основание

можели да се приложат по отношение на регламентите и останалите задължителни законодателни актове. Освен това от споменатото решение било видно, че според Съда насоките не били приложени с обратна сила.

43 Поради това Комисията счита, че като в точки 40—43 и 46—48 от обжалваното съдебно решение се е позовал на решения SIDE/Комисия (T-348/04, EU:T:2008:109, т. 58—60) и Италия/Комисия (T-3/09, EU:T:2011:27, т. 61), Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото.

44 Според нея в посочените решения Общият съд е постановил неправилно, че съвместимостта с вътрешния пазар на помощ, изплатена без да е направено уведомление за нея, трябва да се преценява с оглед на нормите, действащи към момента на нейното предоставяне, като се има предвид, че проведеното от Общия съд разграничение между нотифицирана и неправомерна помощ било правно ирелевантно.

45 Комисията уточнява, че положението, свързано с предоставянето на помощ, за която е отправено или не уведомление, не можело да се счита за окончателно, докато Комисията не е взела решение относно съвместимостта на помощта с вътрешния пазар и то не е станало окончателно. Всъщност, най-напред, Комисията или националният съд може да разпореди връщането на такава помощ, докато Комисията не я е одобрила и решението, с което се дава одобрение, не е станало окончателно. На следващо място, държава членка, действаща в нарушение на задълженията за уведомление и спиране, наложени с член 108, параграф 3 ДФЕС, не можела да бъде третирана по-благоприятно от държава членка, която е изпълнила тези задължения. Накрая, не следвало да се защитава получателят на такава неправомерна помощ срещу изменение на материалноправните норми, приложими във връзка с преценката от страна на Комисията на съвместимостта на тази помощ.

46 В този смисъл Комисията счита, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че предимствата и неблагоприятните последици, до които води предоставянето на разглежданите помощи, са се проявявали в периода, през който те са били изплащани.

47 Както отбелязал генералният адвокат Alber в заключението си по съединени дела Falck и Acciaierie di Bolzano/Комисия (C-74/00 P и C-75/00 P, EU:C:2002:106, т. 143 и 144), последицата от една неправомерна помощ била налице до връщането ѝ, като се има предвид, че с нея трайно се укрепва конкурентното положение на предприятието получател спрямо неговите конкуренти.

48 Г-н Andersen и Dansk Tog оспорват изложените доводи.

Съображения на Съда

49 В съответствие с трайната практика на Съда новата норма по принцип се прилага незабавно спрямо бъдещите последици на положение, създадено при действието на предходната норма. Съдът е постановил също, че принципът на защита на оправданите правни очаквания не може да се разшири дотолкова, че да препятства изобщо прилагането на новата норма спрямо бъдещите последици на положения, създадени при действието на предходната норма (решение Комисия/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, т. 43 и цитираната съдебна практика).

50 За сметка на това, за да се гарантират принципите на правна сигурност и защита на оправданите правни очаквания, материалноправните норми на Съюза трябва да се тълкуват в смисъл, че се отнасят до заварени при влизането им в сила положения само доколкото от формулировката, предназначението или структурата им ясно произтича, че трябва да им бъде придадено именно такова действие (решения Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, т. 49 и Комисия/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, т. 44).

51 Във връзка с въпроса дали разглежданите помощи представляват положение, заварено към момента на влизане в сила на Регламент № 1370/2007, или пък положение, възникнало при действието на Регламент № 1191/69, чиито последици са налице и към този момент, следва да се напомни, че преходните разпоредби на член 8, параграф 3 от Регламент № 1370/2007 предвиждат, че договорите за обществена услуга, които се прилагат към 3 декември 2009 г., „[ще] могат да останат в сила до изтичане на срока им“, но не повече от максималната продължителност, определена в съответните хипотези на тази разпоредба, и при условие, че те са били „възложени според общностното и националното право“.

52 Съгласно член 17, параграф 2 от Регламент № 1191/69, във връзка с компенсацията, изплатена на транспортно предприятие заради финансовите тежести, произтичащи от наложеното му задължение за обществена услуга, е налице освобождаване от задължението за уведомление, залегнало в член 108, параграф 3 ДФЕС, когато компенсацията отговаря на условията, предвидени в раздели II, III и IV от посочения регламент. Всъщност такива помощи се считат за съвместими с вътрешния пазар по силата на Регламент № 1191/69.

53 От това следва, че помощите, изплатени на предприятие за обществен транспорт при действието още на Регламент № 1191/69, които отговарят на условията, предвидени в раздели II, III и IV от него, представляват заварено положение, което е станало окончателно преди влизането в сила на Регламент № 1370/2007.

54 От изложените съображения следва, че преди да приеме спорното решение, с оглед на Регламент № 1191/69 Комисията е трябвало да изследва помощите, изплатени в рамките на първия договор за транспортна обществена услуга, сключен за периода 2000—2004 г., както и помощите, изплатени преди 3 декември 2009 г. в рамките на втория договор за транспортна обществена услуга, сключен за периода 2005—2014 г., за да провери дали те отговарят на условията, предвидени в раздели II, III и IV от посочения регламент, поради което съответно са били освободени от задължението за уведомление, залегнало в член 108, параграф 3 ДФЕС.

55 За сметка на това Комисията е трябвало да изследва с оглед на Регламент № 1370/2007 и при спазване на посочените в точка 51 от настоящото решение преходни правила както законосъобразността, така и съвместимостта с вътрешния пазар на помощите, изплащани от 3 декември 2009 г. в рамките на втория договор за транспортна обществена услуга, сключен за периода 2005—2014 г.

56 Този извод е валиден и с оглед на практиката на Съда, на която се позовава Комисията.

57 Първо, Комисията не би могла да черпи доводи от точки 51 и 52 от решение Комисия/Freistaat Sachsen (C-334/07 P, EU:C:2008:709), тъй като обстоятелствата по настоящото дело са коренно различни от тези по делото, по което е постановено това решение, понеже предмет на последното са държавни помощи, които не попадат под действието на регламент за групово освобождаване към момента на решението на компетентните национални органи за тяхното предоставяне.

58 Второ, поради същите съображения точки 125—128 от решение Diputación Foral de Vizcaya и др./Комисия (C-465/09 P—C-470/09 P, EU:C:2011:372) не подкрепят по никакъв начин тезата на Комисията, че разглежданите по настоящото дело помощи е трябвало да се преценят с оглед единствено на Регламент № 1370/2007.

59 Трето, що се отнася до довода, изведен от възможността да се разпореди връщане на неправомерна помощ до момента на приемане от страна на Комисията на решение във връзка с тези помощи, следва да се отбележи, че в случая неправомерният характер на разглежданите помощи не е установен.

60 При това положение съгласно констатациите в точки 54 и 55 от настоящото решение Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, когато в точка 46 от обжалваното съдебно решение е приел, че съвместимостта с вътрешния пазар на всички разглеждани помощи е трябвало да се прецени с оглед на Регламент № 1191/69.

61 Следователно обжалваното съдебно решение трябва да се отмени в частта, с която във връзка с помощите, изплащани от 3 декември 2009 г. в рамките на втория договор за транспортна обществена услуга, сключен за периода 2005—2014 г., Общият съд е отменил член 1, втора алинея от спорното решение.

62 Поради това делото следва да се върне на Общия съд, който да се произнесе — с оглед на трите твърдения в жалбата до него, като съобрази член 8, параграф 3 от Регламент № 1370/2007 — относно законосъобразността на спорното решение, доколкото същото обявява за съвместими с вътрешния пазар помощите, изплащани от 3 декември 2009 г. в рамките на втория договор за транспортна обществена услуга, сключен за периода 2005—2014 г.

63 Жалбата се отхвърля в останалата ѝ част.

По насрещните жалби

Доводи на страните

64 DSB сочи, че дори да е било неправилно, прилагането на Регламент № 1370/2007 към обстоятелствата по делото няма отражение върху законосъобразността на спорното решение, тъй като прилагането на Регламент № 1191/69 не би довело до различен извод относно съвместимостта на разглежданите помощи.

65 В това отношение DSB уточнява, че в точка 398 от спорното решение Комисията се позовава на правилата за оценка съгласно Регламент № 1191/69, вече изложени в точки 124—131 от решението за откриване на процедурата. В тези точки Комисията разгледала член 14 от посочения регламент и заключила, че оценката на съвместимостта на споменатите помощи трябва да се направи с оглед на общите принципи, произтичащи от Договора за ЕО, от съдебната практика и от практиката на Комисията за вземане на решения.

66 По-специално Комисията посочила, че съгласно изискванията на тези общи принципи размерът на компенсацията не може да надвишава необходимото за покриване на разходите във връзка с изпълнението на задълженията за обществена услуга при отчитане на съответните приходи, както и на разумна печалба във връзка с изпълнението на тези задължения. Накрая Комисията изложила и първоначалното си становище по въпроса дали посоченият критерий е бил изпълнен по отношение на разглежданите помощи.

67 В този смисъл прочитът на спорното решение съвместно с решението за откриване на процедурата изяснявал достатъчно мотивирано причините, поради които прилагането на Регламент № 1191/69 не би могло да доведе до по-различен резултат от този, който произтича от прилагането на Регламент № 1370/2007. DSB подчертава, че съгласно постоянната съдебна практика решението е мотивирано в достатъчна степен, ако препраща към документ, с който адресатът вече разполага и който съдържа данните, на които институцията е основала решението си (решение Bundesverband deutscher Banken/Комисия, T-36/06, EU:T:2010:61, т. 53 и цитираната съдебна практика).

68 Затова DSB счита, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като в точка 50 от обжалваното съдебно решение е приел, че преценката на разглежданите помощи е направена само с оглед на Регламент № 1370/2007, а в точка 58 от него, че не може нито да замести оценката на Комисията със своята, нито да определи дали с оглед на Регламент № 1191/69 разглежданите помощи са били съвместими с вътрешния пазар.

69 Напротив, Общият съд бил длъжен да провери дали, от една страна, тълкуването на Регламент № 1191/69, което Комисията е направила, и от друга страна, произтичащите от това тълкуване изводи, са правилни. В това отношение DSB припомня, че съгласно постоянната съдебна практика грешка при прилагане на правото не обосновава отмяната на дадено решение, когато при липсата на допусната грешка Комисията е щяла да приеме същото решение (решения Falck и Acciaierie di Bolzano/Комисия, C-74/00 P и C-75/00 P, EU:C:2002:524, т. 122, CMA CGM и др./Комисия, T-213/00, EU:T:2003:76, т. 101—103, González и Díez/Комисия, T-25/04, EU:T:2007:257, т. 74, както и Diputación Foral de Álava и др./Комисия, T-30/01—T-32/01 и T-86/02—T-88/02, EU:T:2009:314, т. 219).

70 Датското правителство от своя страна счита, че в точка 50 от обжалваното съдебно решение Общият съд е изопачил съдържанието на спорното решение, като е приел, че преценката на разглежданите помощи е била осъществена само въз основа на Регламент № 1370/2007. В това отношение датското правителство излага доводи, които по същество са идентични с тези на DSB и са обобщени в точки 65—67 от настоящото решение.

71 Освен това датското правителство изтъква, че Общият съд е нарушил правото на Съюза, като в точка 58 от обжалваното съдебно решение е отхвърлил неговите доводи, както и доводите на Комисията и на DSB, които са имали за цел да установят, че прилагането на Регламент №°1370/2007 представлява само формално нарушение, лишено от всякакво значение за съдържанието на спорното решение. В подкрепа на този довод датското правителство се позовава на решения González и Díez/Комисия (T-25/04, EU:T:2007:257, т. 74) и Diputación Foral de Álava и др./Комисия (T-30/01—T-32/01 и T-86/02—T-88/02, EU:T:2009:314, т. 219).

72 Комисията поддържа доводите както на DSB, с изключение на обобщените в точка 69 от настоящото решение, така и на датското правителство, обобщени в точка 70 от него.

73 Г-н Andersen оспорва доводите на DSB и датското правителство. По-специално според него констатацията на Общия съд, че Комисията е проверила съвместимостта единствено с оглед на Регламент № 1370/2007, представлява фактическа преценка, която не може да бъде оспорена в рамките на настоящото производство по обжалване.

Съображения на Съда

74 Относно допустимостта на доводите, изведени от това, че Комисията е проверила съвместимостта на разглежданите помощи с оглед едновременно на Регламент № 1191/69 и на Регламент № 1370/2007, а не — противно на неправилното тълкуване на спорното решение от Общия съд — само с оглед на Регламент № 1370/2007, е достатъчно да се отбележи, че това тълкуване представлява не само фактическа констатация, а и правно съждение. Поради това доводите са допустими.

75 По същество, видно от точки 304, 307, 314 и 397 от спорното решение, Комисията е посочила изрично, че проверката на съвместимостта на разглежданите помощи трябва да се основава изключително на Регламент № 1370/2007. Освен това точки 315—394 от това решение показват, че Комисията действително е извършила проверка с оглед само на този регламент.

76 Макар действително в точка 398 от спорното решение Комисията да е посочила, че прилагането на Регламент № 1191/69 не би довело до по-различно заключение отколкото при прилагането на Регламент № 1370/2007, само по себе си това указание не позволява да се установи, че — както твърдят самата тя, а също датското правителство и DSB — Комисията действително е приложила Регламент № 1191/69, за да прецени съвместимостта на разглежданите помощи.

77 В допълнение, макар в точка 398 от спорното решение Комисията да е отбелязала, че материалноправните норми на Регламент № 1191/69 са „подобни“ на съдържащите се в Регламент № 1370/2007, тя не е констатирала идентичност помежду им, поради което при всички положения условията за прилагане на практиката на Общия съд, на която се позовават DSB и датското правителство, а именно решения González и Díez/Комисия (T-25/04, EU:T:2007:257, т. 74) и Diputación Foral de Álava и др./Комисия (T-30/01—T-32/01 и T-86/02—T-88/02, EU:T:2009:314, т. 219), в случая не са изпълнени.

78 Във връзка с обстоятелството, че в точка 398 от спорното решение Комисията е направила препращане към решението за откриване на процедурата във връзка със своето изложение и тълкуване на правилата за оценка, съдържащи се в Регламент № 1191/69, достатъчно е да се отбележи, че противно на твърденията на DSB и датското правителство, последното посочено решение не съдържа оценка, годна да поправи отсъствието на проверка на разглежданите помощи с оглед на този регламент в рамките на спорното решение.

79 Всъщност в точки 83—90 и 101—103 от решението за откриване на процедурата относно съществуването на държавна помощ, както и в точки 129—131 от същото решение относно евентуалната ѝ съвместимост с Регламент № 1191/69 Комисията само е изложила доводите на страните и е отбелязала, че изпитва съмнения във връзка с основателността на аргументацията на DSB и датското правителство.

80 Поради това също не са изпълнени условията за прилагане на съдебната практика, на която се позовава DSB, а именно на решение Bundesverband deutscher Banken/Комисия (T-36/06, EU:T:2010:61, т. 53 и цитираната съдебна практика), и съгласно която решението е мотивирано в достатъчна степен, ако препраща към документ, с който адресатът вече разполага и който съдържа данните, на които институцията е основала решението си.

81 Следователно, ако Общият съд бе проверил — а според DSB той е бил длъжен да направи това — основателността на указанието, съдържащо се в точка 398 от спорното решение, че прилагането на Регламент № 1191/69 в случая не би довело до по-различно заключение, той не би могъл да не направи предварителна преценка на съвместимостта на спорните помощи с оглед на този регламент.

82 Съгласно постоянната практика на Съда в рамките на производството по обжалване тази проверка не е от компетентността на Общия съд, при положение че той не следва да замества икономическите преценки на Комисията със своите (вж. в този смисъл определение DSG/Комисия, C-323/00 P, EU:C:2002:260, т. 43 и решение KME Germany и др./Комисия C-272/09 P, EU:C:2011:810, т. 93 и 103).

83 При това положение насрещните жалби трябва да бъдат отхвърлени.

По съдебните разноски

84 Тъй като делото се връща на Общия съд, Съдът не следва да се произнася по съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

1) **Отменя решение на Общия съд на Европейския съюз Andersen/Комисия (T-92/11, EU:T:2013:143) в частта, с която във връзка с помощите, изплащани от 3 декември 2009 г. в рамките на втория договор за транспортна обществена услуга, сключен за периода 2005—2014 г., Общият съд е отменил член 1, втора алинея от Решение 2011/3/ЕС на Комисията от 24 февруари 2010 година относно договорите за обществена услуга за транспорт между датското Министерство на транспорта и „Danske statsbaner“ (държавна помощ C 41/08 (ex NN 35/08).**

2) **Отхвърля жалбата в останалата ѝ част.**

3) **Отхвърля насрещните жалби.**

4) **Връща делото на Общия съд на Европейския съюз, който да се произнесе — с оглед на трите твърдения в жалбата до него, като съобрази член 8, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1370/2007 на Европейския парламент и Съвета от 23 октомври 2007 година относно обществените услуги за пътнически превоз с железопътен и автомобилен транспорт и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 1191/69 и (ЕИО) № 1107/70 на Съвета — относно законосъобразността на Решение 2011/3, доколкото същото обявява за съвместими с вътрешния пазар помощите, изплащани от 3 декември 2009 г. в рамките на втория договор за транспортна обществена услуга, сключен за периода 2005—2014 г.**

5) **Съдът не се произнася по съдебните разноски.**

Подписи